

Türkiye’de Halk Kütüphanecilerinin Hizmet İçi Eğitim Gereksinimleri*

Public Librarians’ Needs for in-service Training in Turkey.

Şenol Karadeniz** ve Bülent Yılmaz***

Öz

Bu çalışmada Türkiye’deki halk kütüphanelerinde görev yapan kütüphanecilerin hizmet içi eğitim gereksinimleri konusu irdelenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın amacı; Türkiye’de halk kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin, hizmet içi eğitime neden gereksinim duyduklarını, bu gereksinimin boyutunu, özelliklerini ve nasıl bir hizmet içi eğitim istediklerini ortaya koymaktır. Araştırmanın evrenini, Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı olarak etkinlik gösteren halk kütüphanelerinde, kütüphaneci, müdür yardımcısı ve müdür kadrolarında görev yapan Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunları oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini, 243’ü kütüphaneci, 80’i müdür ve müdür yardımcısı olmak üzere toplam 323 Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunu oluşturmaktadır. Çalışmada evren, 106 kütüphaneci, 37 müdür ve müdür yardımcısı olmak üzere toplam 143 Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunu ile örneklenmiştir. Anketler, Ocak-Şubat 2008 tarihlerinde bütün deneklere uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında, araştırmaya katılan kütüphanecilerin çok büyük bir bölümünün (%89,5) hizmet içi eğitime gereksinim duyduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: halk kütüphanesi, kütüphaneci, hizmet içi eğitim.

Abstract:

The goal of the study to find out why the public librarians need for in-service training, the extent of their needs, qualifications and what kind of an in-service training they need. For the collection of data, a questionnaire was applied to the librarians, vice-managers and managers who graduated from librarianship departments of the universities and working for the public libraries in Turkey. The rese-

* Bu makale Şenol Karadeniz’in yüksek lisans tezine dayanmaktadır.

** Kültür ve Turizm Uzmanı. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. e-posta: senolkdz@gmail.com

*** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi. e-posta: byilmaz@hacettepe.edu.tr

arch universe consists the graduates of Department of Information Management and work as librarians, vice directors and directors in the public libraries of the Ministry of Culture and Tourism. 243 questionnaires were sent to the managers and librarians out of 323. In the research, 106 librarians, 37 directors / vice directors are exemplified out of the total number of 143 graduates of Department of Information Management. The questionnaire was applied to all subjects in January and February 2008. The findings of the study indicate that the professional librarians and managers who work in public libraries needs in-service training.

Keywords: *public libraries, librarians, in-service training.*

Giriş

Teknolojinin hızla geliştiği, sosyal ve ekonomik alanlarda yeniliklerin ve dolayısıyla bilginin arttığı, kurumlarda personel yönetimi kavramının yerini insan kaynakları yönetimine bırakmaya başladığı, toplam kalite yönetimi uygulamalarının hız kazandığı bu dönemde, personelde aranan yeterlilikler de değişmektedir (Aytaç, 2000). Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, her meslek üyesi için güncel bilgi ve teknolojileri öğrenmesini ve kendisini yetiştirmesini zorunlu kılmaktadır. Günümüzde istihdam yaratmada karşılaşılan zorluklar ve piyasa koşulları, iş gücü alanında rekabeti beraberinde getirmiştir. Gelişmiş toplumlarda kurumlar, çalışanlarının çok yönlü ve ustalaşmış becerilere sahip olmalarını tercih etmektedirler. Karmaşık kurum içi ve kurum dışı ilişkileri kavrayabilme yeterliliği ve etkili ekip çalışmasına uyum gibi yetenekler de işverenler tarafından personelde bulunması arzu edilen özelliklerdendir.

Bilgi toplumu olarak adlandırılan ve bilgisayara dayalı teknolojilerin yaygın olarak kullanıldığı yeni dünya düzenine geçiş sürecinde, halk kütüphanelerine önemli sorumluluklar düşmektedir. Gürdal (2000), “Enformasyon okuryazarlığı, bir yerde, toplumdaki her yaş ve düzeydeki bireyin kendi kendisinin bilgi erişim uzmanı olması anlamına gelmektedir. Sözü edilen oluşum, kütüphanecilerin temel enformasyon becerilerinin bireylere öğretilmesi ile gerçekleşebilir” demektedir. Bu açıdan bakıldığında halk kütüphanecilerine, bilgi toplumuna erişimde halk için bir rehber ya da eğitmen görevi öngörüldüğünü söyleyebiliriz. Halk kütüphanecilerinin hem mezun oldukları eğitim kurumlarında elde ettikleri temel mesleki bilgi ve beceriler hem de iş yaşamında kazandıkları deneyimler, teknolojiye ilerlemelerin mesleğe etkisi nedeniyle gereksinim duyulan temel enformas-

yon becerilerini karşılamada yetersiz kalabilmektedir. Aynı zamanda kütüphaneciliğin disiplinlerarası bir alan olması, kütüphanecilerin farklı alanlarla ilgili bilgi ve tekniklerle de donanması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Gittikçe farklılaşarak gelişen mesleki teknik ve yöntemler ancak hizmet içi eğitim ile öğretiler.

Halk kütüphanecilerinin kendi mesleki alanlarındaki gelişmelere hükmedecek nitelikte olması gerekmektedir. Örgün eğitim kurumlarında verilen eğitim zaman içinde güncelliğini yitirebilmektedir. Bu yüzden, sürekli artan bilgi birikimine hızlı ulaşma, edinilen bilgi ve deneyimleri paylaşma ve üretim süreçlerinde değerlendirebilme becerisi için sürekli bir meslek içi eğitim şarttır. Bu bağlamda mezun olanların sürekli eğitimini kurs, seminer, konferans ve yayın gibi faaliyetlerle gerçekleştirecek yapılara gereksinim vardır.

Bu nedenlerden dolayı halk kütüphanecilerinin hizmet içi eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi ve analizi ile halk kütüphanecilerine gereksinim duydukları bilgi ve becerileri kazandırma yönünde eğitim sağlanması, karşımıza son derece önemli konular olarak çıkmaktadır.

Çalışmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Araştırma kapsamında Türkiye'deki halk kütüphanelerinde görev yapan kütüphanecilerin hizmet içi eğitim gereksinimleri konusu irdelenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın amacı; "Türkiye'de halk kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin, hizmet içi eğitime neden gereksinim duyduklarını, bu gereksinimlerinin boyutunu, özelliklerini ve nasıl bir hizmet içi eğitim istediklerini ortaya koymaktır". Bu çerçevede araştırma hipotezimiz; "Türkiye'de halk kütüphanelerinde çalışan kütüphaneciler mesleki gelişmeleri izleyemedikleri, bu gelişmeleri hizmetlere uygulayabilecek bilgi ve beceriye sahip olmadıkları ve bağlı oldukları Bakanlığın ve diğer ilgili birimlerin bu konudaki destekleri yetersiz olduğu için hizmet içi eğitime gereksinim duymaktadırlar" biçiminde oluşturulmuştur. Çalışma, betimleme yöntemi ile anket ve görüşme teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın evrenini, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren halk kütüphanelerinde, kütüphaneci, müdür yardımcısı ve müdür kadrolarında görev yapan Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunları oluşturmaktadır.

(Tablo 1): Araştırmanın Evren ve Örneklem Tablosu

	Halk Kütüphanesinde Çalışan Toplam		Anket uygulanan		Ön-test Uygulanan	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Müdür ve Müdür Yardımcısı	80	24,8	37	25,9	5	23,8
Kütüphaneci	243	75,2	106	74,1	16	76,2
Toplam	323	100,0	143	100,0	21	100,0

Görüldüğü gibi, araştırma evreninin kapsadığı kütüphaneci sayısı 323’tür. Çıngı (1990, s.261)’ya göre, 0,95 güven düzeyi $\pm 0,05$ hoşgörü miktarına göre evreni temsil etmesi gereken örneklem sayısı 143’tür. Çalışmada evren 143 kütüphaneci ile örneklendiğinden, örneklem evreni temsil etmektedir. Örneklemin evreni temsil gücü %44,2’dir. Örneklem basit rastgele örnekleme tekniği ile belirlenmiştir. Belirlenen kütüphanecilerin 21’ine (%14) Aralık 2007 tarihinde, oluşturulan anketin uygulanabilir olup olmadığını anlamak, eksik ve hataları belirlemek için pilot uygulama (ön-test) yapılmıştır. Anket, bütün deneklere Ocak-Şubat 2008 tarihlerinde uygulanmıştır. Uygulanan anket yazılı anket olup, ikisi açık uçlu olmak üzere toplam 36 sorudan oluşmuştur.*

Hizmet İçi Eğitimin Tanımı ve Amacı

Literatürde konu ile ilgili bir çok tanımla karşılaşmaktadır. Hizmet içi eğitim, Eğitim Terimleri Sözlüğü’nde (Oğuzkan, 1974, s.86) “kişilerin hizmetteki verim ve etkinliklerinin artırılması, gelişmeye yol açan bilgi, beceri ve anlayışların zenginleştirilmesini amaç edinen ve kurumların genel çalışma düzenini sürekli olarak etkileyen eğitim” olarak tanımlanmaktadır. Hizmet içi eğitim sektör ayrımı yapmaksızın, özel ve tüzel kişilere ait işyerlerinde, belirli bir maaş veya ücret karşılığında görevlendirilmiş ve çalışmakta olan bireylere, görevleri ile ilgili gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmalarını sağlamak üzere yapılan eğitimidir (Taymaz, 1997, s.4; Aras, 1991, s.16; Demirel, 1993, s.61). Tanımlarda, “çalışanlara hizmetleri sırasında verimliliklerini artırmak için gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılması” vurgusunun öne çıktığı söylenebilir.

Personelin iş için gerekli yeterliliklere sahip olması ve mesleki gelişimini sürdürmesi hizmet içi eğitimin en genel amacıdır. Hizmet içi eğitimin amacı, ça-

* Anket soruları için bkz. Karadeniz 2008

lışanların kendileri ve örgüt yararı için bilgi, beceri ve tutumlarını değiştirmek ve geliştirmek, aynı zamanda yalnızca mesleki gelişmeyi değil çalışanların bireysel ve toplumsal gereksinimlerini de karşılamaktır (Açıkalın, 1991, s.3). Cervantes (1996, s.6)'e göre, eğitim sayesinde kurum içindeki her birey, yüksek kaliteli ürün ve hizmetler sunma; müşterilerine hızlı ve etkin hizmetler verebilme; süreç, ürün, hizmet, çalışma ilkeleri ve müşteri talepleri konusunda meydana gelen değişimleri kolay özümseyebilme; verimlilik, kalite ve maliyet açısından sorumluluk alabilme; sayıları ve karmaşıklıkları gün geçtikçe artan görevlerinde uzman, aynı zamanda esnek ve çok yönlü olabilme gibi konularda başarıya ulaşabilir. Tınaz (2000, s.14), çalışana topluluk kültürünün aşılması yanında kişinin kendisine güveninin ve motivasyonunun artırılması; kurumla çalışanlar arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi; gereksinim görülen konularda bilgi, beceri ve davranış kazandırılması; bireyin geleceğe, değişikliğe, belli bir sisteme hazırlanması, alıştırtılması ve uyumlu duruma getirilmesi amacıyla hizmet içi eğitim verildiğini belirtmektedir.

Hizmet İçi Eğitimin Türleri

Literatürde, hizmet içi eğitim etkinliklerinin belirlenmesinde değişik ve çeşitli ölçütler kullanılması nedeniyle, hizmet içi eğitim türlerinin farklı açılardan ele alındığı görülmektedir. Eğitimin yapıldığı yere, eğitime katılanların niteliklerine ya da hizmetteki aşamalarına göre farklı hizmet içi eğitim sınıflandırmaları yapılmaktadır.

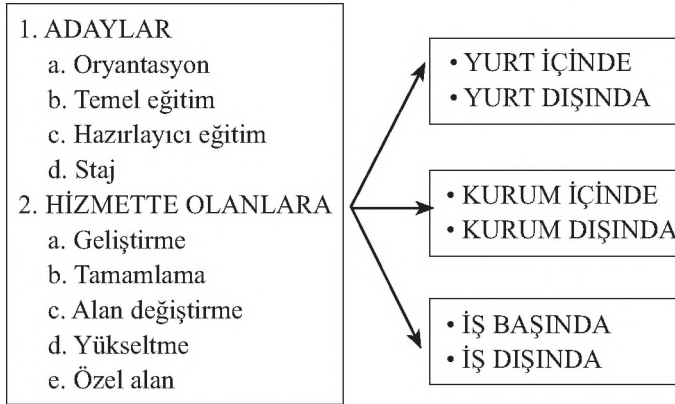
Cevizbaş (2002, s.32), hizmet içi eğitimi, çalışanın adaylık aşamasında ya da hizmette bulunmasına göre sınıflandırmıştır. Adaylık aşamasındaki hizmet içi eğitim; uyarlama eğitimi ve hazırlık eğitiminden oluşmaktadır. Hizmet aşamasında ise temel eğitim, geliştirme eğitimi, bilgi tazeleme eğitimi, tamamlama eğitimi ve üst görevlere hazırlama eğitimi verilmektedir. Barkurt (1990, s.89) ve Yücel (1989, s.123) hizmet içi eğitimi adaylık aşamasında ya da hizmette bulunmasına göre önce ikiye ayırmış ancak yurt içi ve yurt dışı hizmet içi eğitimi ilave etmiştir. Gül (2000) ve Aytaç (2000) hizmet içi eğitim türlerini uygulama yerine göre kurum içinde ve kurum dışında olmak üzere ikiye ayırmış, uygulama evrelerine göre ise dört grupta toplamıştır. Bunlar;

1. Hizmete yeni giren personel için düzenlenen eğitim;
2. Çalışmakta olan personel için yapılan eğitim;
3. Kurumda görevi değiştirilecek personel için yapılan eğitim;
4. Üst kademelere yükseltilecek personel için yapılan eğitim;

Tutum (1979, s.127) hizmet içi eğitimi uygulama zamanına göre ele almış ve iş başında hizmet içi eğitim ve iş dışında hizmet içi eğitim şeklinde ikiye ayırmıştır. Başaran (1989, s.240) hizmet içi eğitimi düzenleniş amaçlarına göre beş grupta toplamıştır. Bunlar, uyarlama eğitimi, adaylık eğitimi, geliştirme eğitimi, yükseltme eğitimi ve alan değiştirme eğitimidir. Taymaz (1997, s.8) ise hizmet içi eğitim türlerini uygulama evrelerine ve genel amaçlarına göre oryantasyon eğitimi, temel eğitim, geliştirme eğitimi, tamamlama eğitimi, yükseltme eğitimi, özel alan eğitimi olarak gruplandırmıştır.

Yukarıda sıralanan tanımlamalar sonucunda hizmet içi eğitim faaliyetleri aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir.

(Şekil 1): Hizmet İçi Eğitim Türleri

Kütüphanelerde Hizmet İçi Eğitim

Bilgi ve iletişim alanındaki değişimler kaynakları ve hizmetleri etkilemekte, mesleğin her aşamasındaki personelin hizmet içi eğitime gereksinim duymasına neden olmaktadır (Ramaiah and Moorthy, 2002, s.25). Diğer bir deyişle teknoloji-deki ve iletişim araçlarındaki hızlı gelişmeler kütüphanecilerin sürekli eğitimini gerektiren temel neden olarak görülmektedir (Nicholson, 1993, s.262).

Hem sanayileşmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde bilgi profesyonelleri çok büyük değişimlerle yüzyüze kalmaktadır. Toplumda meydana gelen sürekli ve hızlı gelişmeler ile teknik, politik ve ekonomik alandaki değişimler hem bireyleri hem de mesleki yapıları yeniden pozisyon bulmaya zorlamış, mesleki etkinliklerinse yeniden tanımlanmasını gerektirmiştir (Wormell, 1993, s. 336).

Morgan (1997, s.21) kütüphanecilerin değişen rolleri ile ilgili olarak en şiddetli tartışmaların bilgi teknolojilerinde yaşandığını ifade etmektedir. Kütüphaneciler, hizmetleri etkili ve nitelikli hale getirmek için değişen kullanıcı gereksinimlerini karşılamada bilgilerini ve teknolojiyi kullanma becerilerini sürekli geliştirmelidirler (Swarna, Prakasan ve Kumar, 2000).

Gürdal (2000, s.177) “Ekonomi ve teknoloji odaklı değişim ve gelişim olguları, varolanın çok üstünde yeni ve yüksek düzeyli niteliklere sahip insangücünü gerekli kılarken, sözkonusu gereksinimi karşılama çabası ile geliştirilen eğitim politikaları, değişimin kazandığı ivmeyi yakalayamaz hale gelmiştir.” demektedir. Değişim ve öğrenme süreci genelde bir arada yürümektedir. Bazen değişim öğrenmeyi bazen ise öğrenme değişimi gerektirmektedir. Her iki süreç de birbirine çok yakındır ve birbirini kapsamaktadır (Pollack ve Brown, 1998, ss.13-20).

Hizmet içi eğitimin amacının kütüphanelerin teknolojik gelişmelere uyum sağlaması olduğu söylenebilir (Çelik, 1998, s.105). Kütüphanelerde hizmet içi eğitimin amaçlarını şöyle sıralayabiliriz (Khamadi, 1994, s.21):

1. Verimli kütüphane hizmetleri için personele beceri ve yeterlilik sağlamak;
2. Yüksek nitelikte hizmetler için yeni beceri ve yeterlilikleri geliştirmek;
3. Personele hem kişisel hem de mesleki gelişim fırsatları sunmak;
4. Kütüphanecilerin uzmanlık alanlarındaki eksiklikleri gidermek;
5. Gereksinim duydukları alanlarda bilgi politikaları geliştirmek;
6. Kütüphane personelinin ücret ve hizmet koşullarını geliştirmek;
7. Kütüphanecilerin yönetim becerilerini geliştirmek;

Yukarıda sıralanan amaçlar ışığında kütüphanelerde hizmet içi eğitimin amaçları bireysel, eğitimsel ve ekonomik amaçlar olarak gruplanabilir. Hizmet içi eğitim, bireysel açıdan kütüphanecilerin uzmanlık alanlarındaki eksiklikleri giderecek, kariyerlerinde yükselmelerine yardımcı olacak yeni yeterlilikleri tanımlamayı, geliştirmeyi ve personele hem kişisel hem de mesleki gelişim fırsatları sunarak bu becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır. Kütüphanecilerin hizmet içi eğitim ve gelişim programlarını izleyerek mesleki gelişimle ilgili programların zayıflıklarını ortaya çıkarmak hizmet içi eğitimin eğitimsel amacıdır. Hizmet içi eğitimin ekonomik amacı ise kütüphanecilerin ücret ve hizmet koşullarını geliştirmektir.

Kütüphanelerde uygulanacak hizmet içi eğitim programları belirli aşamalar-

dan oluşmaktadır (Trotta, 1995, s.30). Bunlar:

- Hizmet içi eğitimin konusu;
- Hedef kitle;
- Programın süresi;
- Beklenen sonuçlar;
- Hizmet içi eğitim yöntemleri;
- Hizmet içi eğitimde kullanılacak yardımcı araçlar;
- Hizmet içi eğitimin kurgulanması;
- Diğer gereksinimler;

Kurumlar, mesleki kuruluşlar, kütüphanecilik eğitimi veren okullar, hizmet sağlayıcılar ve danışmanlar, kütüphaneciler için sürekli eğitim sağlayan kuruluşlar olarak gruplandırılabilir (Nicholson, 1993, s.264).

Kütüphanelerde hizmet içi eğitimin türleri dahili (internal) ve harici (external) olarak ikiye ayrılmıştır. Harici eğitim türünde personel çalıştığı bölüm dışında eğitilmektedir. Katılımcılar genelde başka kütüphanelerden gelenlerle bir aradadırlar. Eğitimciler de yine kurum dışındadır. Dahili eğitim türünde, eğitim kütüphane içinde yapılmakta ve diğer kütüphane personelinden de yararlanılmaktadır. Dahili eğitimin farklı kurumlardan meslektaşlarla birarada olmaya imkan tanıyıp, katılımcıların yeni ilişkiler kurmasını sağlamaktadır (Lobban, 1997, ss.16-17). Bunlar;

- Bakarak yapmak,
- İş dışı eğitim,
- Atelye çalışmaları,
- Seminerler,
- Okuma ve kendi kendini eğitme,
- Danışmanlık ve izleme,
- Bir arada eğitim,
- Personel değişimi ve başka kurumda görevlendirme,
- Sağlayıcıların verdiği eğitim,
- Kütüphane dışındaki konularda uzmanlık kursları,
- Konferanslar,
- Özel kurslar,
- Kütüphane içinde verilen eğitim,
- İnternet tabanlı uzaktan öğrenim,

Sacchanand (2000) kütüphanecileri yetişkin öğrenici olarak görmektedir. Birer yetişkin öğrenici olan kütüphanecilerin tüm bilgi, beceri ve tavırlarını işyerlerine taşıdıklarını, öğrendikleri yeni şeyleri kendi kariyerleriyle ilişkilendirmeye aynı zamanda yeni fikirleri de değerlendirmeye gereksinim duyduklarını belirtmektedir. Bu nedenle hem kurum içi hem de kurum dışından desteğe ve kontrol duygusuna gereksinim duyan kütüphanecilerin en iyiyi öğrenmeleri için öğrendiklerini sahiplenme duygusu yaratılmalıdır. Aynı zamanda kullanıcıların beklentilerindeki değişimin personel gereksinimlerini etkilediği unutulmamalıdır.

Türkiye’de Kütüphanecilerin Hizmet İçi Eğitim Gereksinimlerine Yönelik Çalışmalar

Türkiye’de kütüphanecilerin hizmet içi eğitim gereksinimlerine yönelik bazı çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan ilki 1995 yılında Ankara’da kütüphanecilere yapılan bir anket çalışmasıdır. Bu çalışmada, anketi yanıtlayanların tümünün bilgilerini güncelleştirmek için eğitime gereksinim duydukları, %84’ünün lisans eğitiminin çalışma hayatını sürdürmelerinde yeterli olmadığı, %22’sinin ise bilgisayar ve benzeri teknolojik araç gereç kullanımına ilişkin hiç eğitim almadıkları ifade edilmiştir (Uçak, 1995, s.212).

Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi bünyesinde 2000 yılında gerçekleştirilen Eğitim İhtiyaç Araştırması Anketi’ne göre ise bilişim teknolojileri, İngilizce dil kursları, insan kaynakları ve kişisel beceri geliştirme konuları eğitim almak istenen konular olarak tespit edilmiştir (Holt ve Kızılaslan, 2004).

Konu ile ilgili olarak yapılan bir diğer çalışma Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nce gerçekleştirilen ve üniversite kütüphanecilerinin sürekli eğitim konusunda bir inceleme olan “Kütüphanecilikte Sürekli Eğitim: Ankara’da Bulunan Üniversite Kütüphaneleri Üzerine Bir İnceleme” adlı yüksek lisans tez çalışmasıdır (Mantar, 2003). Çalışmada, gereksinimlere göre düzenlenip planlanmış, zamanlaması yapılmış, eğitimden sorumlu kurum ve kişilerin kimler olacağı belirlenmiş ve bir program çerçevesinde hazırlanmış sürekli eğitim programlarıyla üniversite kütüphanecilerinin mesleki gelişmelere uyumunun sağlanabileceğini ifade edilmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Türk Kütüphaneciler Derneği ve Goethe Enstitüsü ana desteğinde, bütün illerdeki halk kütüphanecilerini kapsayan “Hedef Gruplara Yönelik Yaratıcı Kütüphane Hizmetleri Proje Geliştirme ve Halkla İlişkiler” seminerleri, kütüphanecilere yö-

nelik gerçekleştirilen önemli hizmet içi eğitim çalışmalarından biridir. 2006-2007 yıllarında gerçekleştirilen seminerlere 303 kütüphaneci, yönetici ve eğitimci katılmıştır. Her birinde ortalama 33 katılımcının yer aldığı seminerler ile Türkiye’deki halk kütüphanelerinde çalışan kütüphaneci ve yöneticilerin yaklaşık %25’ine ulaşılmış ve eğitimden geçirilmiştir (Yılmaz, 2008, s.115).

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nce gerçekleştirilen “Üniversite Kütüphanelerinin Kataloglama Birimlerinde Çalışan Kütüphanecilerin Eğitim Gereksinimleri Üzerine Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tez çalışmasında ise üniversite kütüphanecilerine anket uygulanmıştır (Özel, 2007). Anket sonuçlarına göre; kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmelerinde büyük payı olan hizmet içi eğitimlerin kurumlar tarafından düzenlenmediği ve kütüphanelerin sürekli bir eğitim politikası bulunmadığı anlaşılmıştır.

Bulgular ve Değerlendirme

Bu bölümde Türkiye’deki halk kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin* hizmet içi eğitim gereksinimlerine yönelik olarak uygulanan anket verileri değerlendirilecektir.

Halk Kütüphanecilerinin Kişisel ve Mesleki Özellikleri

Halk kütüphanelerinde görev yapan lisans mezunu kütüphanecilerin büyük bölümü (%44,1) 1991-2000 yılları arasında mezun olmuşlardır. 2001 ve sonrası mezun olmuş lisans mezunu kütüphaneci oranı çok düşüktür (%11,8). Halk kütüphanelerinde büyük ölçüde orta yaş grubu olarak kabul edilebilecek kütüphaneciler çalışmaktadır.

Halk kütüphanesinde çalışılan süre, kütüphanecilerin mesleki deneyimleri anlamına gelmekte, bu deneyim ise kütüphanecilerin hizmet içi eğitim gereksinimini etkilemektedir. Bu nedenlerle kütüphanecilerin meslekte bulunma sürelerinin belirlenmesi araştırmamız açısından önem taşımaktadır. Araştırmaya katılan kütüphaneciler meslekte geçirdikleri yıl açısından değerlendirildiklerinde 1-5 yıl arası çalışan kütüphanecilerin oranının (%19,5) düşük olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle 5 yıldan daha fazla süredir halk kütüphanelerinde çalışanların çoğunluğu (%80,5)

* Anket uygulaması için seçilen müdür, müdür yardımcıları ve kütüphaneciler Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü (Kütüphanecilik Bölümü) mezunu olduklarından, değerlendirmelerde hepsini kapsayan anlamda “kütüphaneciler” terimi kullanılmaktadır.

oluşturduğu anlaşılmaktadır. Halk kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin en büyük çoğunluğunu (%42) ise 6-15 yıl arası çalışanlar oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan kütüphanecilerin çok az bölümü (%4,9) üniversitede aldıkları eğitimin, halk kütüphanelerinde işe başladıklarında “hiç yeterli olmadığını” ifade etmişlerdir. Anlaşılacağı üzere kütüphaneciler üniversiteden mezun olup ilk işe başladıklarında gereksinim duydukları bilgi ve beceriye kısmen sahiptirler. Üniversitede alınan eğitimin halk kütüphanelerinde işe başlandığı zaman “tamamen” ya da “büyük ölçüde yeterli oldu”ğunu söyleyen kütüphanecilerin oranı her ne kadar %50’nin üzerinde olsa da, kütüphanecilerin %40,6’sının aldıkları eğitimi işe başladıklarında “çoğu zaman yeterli bulmaması” dikkate alınması gereken bir olguya işaret etmektedir.

Halk kütüphanelerinin halen var olan rollerinin gelecekte değişip değişmeyeceğine ilişkin kütüphaneci görüşleri, onların hem kurumlarını algılayış niteliği hakkında ipucu vermekte hem de gelecekte hizmet içi eğitime gereksinim duymayacaklarına ışık tutmaktadır. Kütüphanecilerin büyük bir bölümü (%90,9) halk kütüphanelerinin ve kütüphanecilerin mevcut rollerinin değişeceğini düşünmektedirler. Bir başka deyişle, kütüphaneciler halk kütüphanelerini “durağan” kurumlar olarak algılamamaktadırlar.

Kütüphanecilerin Mesleki Gelişmeleri İzleme Durumları

Araştırmamız kapsamında kütüphanecilerin kendi olanakları doğrultusunda hangi mesleki gelişmeleri ne kadar izleyebildiklerini belirlemek ve eğer izleyemiyorlarsa bunların nedenleri konusunda yine kendi düşüncelerini öğrenmek önemli görünmektedir.

(Tablo 2): Kütüphanecilerin Mesleki Gelişmeleri İzleme Oranları

Görüşler	Sayı	%
Hiç izleyemiyorum	14	9,8
Nadiren izleyebiliyorum	80	55,9
Çoğunlukla izleyebiliyorum	43	30,1
Her zaman izleyebiliyorum	6	4,2
Toplam	143	100,0

Tablo 2’ye göre; mesleki gelişmeleri “hiç izleyemeyen” kütüphaneciler ile “nadiren” izleyebilen” kütüphanecilerin oranı toplam içinde üçte ikiye (%65,7) ulaşmaktadır. Mesleki gelişmeleri her zaman izleyebilme olanağına sahip kütüphanecilerin oranının ise sadece %4,2 olması bu gereksinimin bireysel çabalara bırakılamayacağı göstermektedir.

Mesleki gelişmeleri izleyememe nedenlerine bakıldığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

(Tablo 3): Kütüphanecilerin Mesleki Gelişmeleri Yeterince İzleyememe Nedenleri

Nedenler	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bakanlığın olanak sağlamaması	82	57,3	61	42,7	143	100
Ekonomik yetersizlikler	54	37,8	89	62,2	143	100
İşlerin yoğunluğu	37	25,9	106	74,1	143	100
Yöneticilerin önem vermemesi	35	24,5	108	75,5	143	100
Yöneticilerin engelleyici tutumu	14	9,8	129	90,2	143	100

Tablo 3’ten anlaşılacağı üzere, kütüphanecilerin büyük çoğunluğu (%57,3) mesleki gelişmeleri izleyememe nedenini bağlı oldukları birim tarafından olanak sağlanmaması olarak belirtmişlerdir. Bir başka deyişle, kütüphaneciler mesleki gelişmeleri izleyebilme olanağı yaratma konusunda sorumluluğun bağlı oldukları Bakanlığa ait olduğunu düşünmektedirler. Ankete katılan deneklerin bu konuda en önemli ikinci neden olarak gördükleri unsur ekonomik yetersizliklerdir. Çok büyük oranda kütüphaneci (%74,1) iş yoğunluğunun mesleki gelişmeleri izlemeye engel oluşturmadığını belirtmiştir. Bu konuda yöneticilerin genelde engelleyici bir tutum sergilemedikleri (%9,8) anlaşılmaktadır.

Kütüphanecilerin hangi mesleki gelişmeleri, ne kadar izleyip izleyemedikleri hizmet içi eğitim bağlamında değerlendirilmesi gereken bir konudur. Buna ilişkin veriler Tablo 4’te yer almaktadır.

(Tablo 4): Kütüphanecilerin Çeşitli Mesleki Gelişmeleri İzleme Durumları

Mesleki gelişmeler	Evet		Hayır		Kısmen		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Teknik hizmetler	61	42,7	31	21,7	51	35,7	143	100
Okuyucu hizmetleri	61	42,7	34	23,8	48	33,6	143	100
Web hizmetleri	49	34,3	52	36,4	42	29,4	143	100
Çevrimiçi kataloglar	41	28,7	57	39,9	45	31,5	143	100
Yaşam boyu öğrenme	40	28,0	60	42,0	43	30,1	143	100
Bilgi okuryazarlığı	39	27,3	58	40,6	46	32,2	143	100
Halkla ilişkiler ve pazarlama	38	26,6	60	42,0	45	31,5	143	100
Telif hakları	35	24,5	64	44,8	44	30,8	143	100
Dijitalleştirme	32	22,4	71	49,7	40	28,0	143	100
Elektronik kaynaklar	27	18,9	64	44,8	52	36,4	143	100

Kütüphanecilerin büyük çoğunluğunun, bilgi ve iletişim teknolojileri (dijitalleştirme %49,7; elektronik kaynaklar %44,8; bilgi okuryazarlığı % 40,6; çevrimiçi kataloglar % 39,9), telif hakları (%44,8) ve yaşam boyu öğrenme (%42,0) gibi halk kütüphanelerinin çalışma alanı kapsamında olup gittikçe yaygınlaşan, güncel konularla ilgili mesleki gelişmeleri yarıya yakın oranlarla izleyemedikleri anlaşılmaktadır. Buna karşın, araştırmaya katılan kütüphaneciler, daha çok kütüphanelerin genel ve geleneksel alanlarından sayılabilecek teknik hizmetler (%42,7) ile okuyucu hizmetleri (%42,7) konulardaki gelişmeleri daha çok izleyebildiklerini ifade etmişlerdir.

Kütüphanecilerin Yenilikleri Kütüphanelerine Uygulayabilme Yeterlilikleri

Kütüphanecilerin mesleki gelişmeleri çalıştıkları kütüphanelerde uygulamaya aktarıp aktaramadıklarını belirlemek hizmet içi eğitim gereksinimlerinin değerlendirilmesi aşamasında bir ön koşuldur. Araştırmaya katılan kütüphanecilerin en büyük bölümü (%62,2) halk kütüphaneleri ile ilgili yenilikleri çalıştıkları kütüphanede ancak kısmen uygulama olanağına sahipken, çok küçük bir bölümü (%12,6) yenilikleri tamamen uygulamaya aktarabilmektedir. Mesleki yenilikleri kütüphanelerde tamamen uygulayabilen kütüphanecilerin oranının en düşük oran (%12,6) olması, hiç uygulayamayanların ise bunun iki katına (%25,2) ulaşması dikkat çekicidir. Bu veriler aynı zamanda kütüphanecilerin hizmet içi eğitime gereksinim duyduklarını da ortaya koymaktadır.

Kütüphanecilerin mesleki gelişmeleri izleyip, yeniliklerden haberdar olmaları bu yeniliklerin uygulamaya aktarılması için her zaman yeterli olamamaktadır. Kütüphanecilerin aynı zamanda bu gelişmeleri uygulamaya aktaracak bilgi ve beceriye de sahip olmaları gerekmektedir. Bu nedenle kütüphanecilerin bu bilgi ve beceriye sahip olup olmadıklarını anlamak, sahip değilse bu konuda sorumlu olarak gördükleri ve bağlı oldukları birimler tarafından hizmet içi eğitim verilip verilmediğini anlamak, hizmet içi eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi aşamasında önemlidir. Tablo 5, bu konuda ayrıntılı veriler sunmaktadır.

Tablo 5: Kütüphanecilerin Mesleki Yenilikleri Uygulamada Bilgi ve Beceriye Gereksinim Duyup Duymadıkları ve Bakanlığın Bu Konudaki Katkısı

	Evet		Hayır		Toplam	
Bilgi ve beceri gereksinimi ve karşılanması	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mesleki yenilikleri uygulamada bilgi ve beceriye gereksinim duyuyor musunuz?	127	88,8	16	11,2	143	100
Mesleki yenilikleri uygulamada gereksinim duyduğunuz bilgi ve becerileri Bakanlık ve diğer ilgili birimler kazandırıyor mu?	7	4,9	136	95,1	143	100

Kütüphanecilerin çok büyük bir bölümü (%88,8) halk kütüphaneleri ile ilgili yenilikleri çalıştıkları kütüphanelerde uygulamada bilgi ve beceriye gereksinim duyduğunu ifade etmiştir. Kütüphanecilerin tamamına yakını (%95,1) ise gereksinim duydukları bu bilgi ve becerilerin bağlı oldukları birim (Bakanlık veya Valilik) tarafından kazandırılmadığını düşünmektedir. Her iki konudaki yüksek oranlar hem hizmet içi eğitimin kütüphaneciler için zorunlu bir gereksinim olduğunu hem de bu konuda Bakanlık ve ilgili diğer birimlerin sorumluluklarını büyük ölçüde yerine getirmediklerini göstermektedir.

Kütüphanecilerin Hizmet İçi Eğitim Gereksinimleri

Kütüphanecilerin hizmet içi eğitime duydukları gereksinim konusunda kendi düşüncelerini öğrenmek; kendi durumlarını değerlendirmelerini sağlamak; eğer hizmet içi eğitime gereksinim duyuyorlarsa bunun nedenlerini belirlemek araştırmanın en önemli amaçları arasında yer almaktadır.

(Tablo 6): Kütüphanecilerin Mesleki Konularda Hizmet İçi Eğitime Gereksinim Duyup Duymama Oranları

Görüşler	Sayı	%
Evet	128	89,5
Hayır	15	10,5
Toplam	143	100,0

Araştırmaya katılan kütüphanecilerin çok büyük bir bölümü (%89,5) hizmet içi eğitime gereksinim duyduğunu ifade etmiştir. Bu tablo verileri kütüphanecilerin hizmet içi eğitime gereksinim duyduklarını net bir biçimde ortaya koymaktadır. 10 kütüphaneciden 9'unun bu nitelikte bir eğitime gereksinim duyması sorunun hem boyutunu hem de aciliyetini göstermektedir.

Kütüphanecilerin hizmet içi eğitime ilişkin olarak açık biçimde ortaya konan gereksinimlerinin nedenlerini belirlemek araştırma açısından büyük önem taşımaktadır.

(Tablo 7): Kütüphanecilerin Hizmet İçi Eğitime Gereksinim Duyma Nedenleri

Nedenler	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mesleki gelişmeleri kütüphanedeki hizmetlere uyarlamada gereksinim duyduğum bilgi ve becerileri artırmak için.	105	73,4	38	26,6	143	100
İşteki başarı, motivasyon ve memnuniyetini artırmak için.	102	71,3	41	28,7	143	100
Mesleki gelişmeleri yeterince izleyemediği için.	78	54,5	65	45,5	143	100
Bakanlığın veya diğer ilgili birimlerin hizmet içi eğitim konusundaki destekleri yetersiz olduğu için	70	49,0	73	51	143	100
Kişisel gelişim için	67	46,9	76	53,1	143	100
Üniversitede alınan eğitim yetersiz olduğu için	38	26,6	105	73,4	143	100
Meslekte yükselebilmek için.	37	25,9	106	74,1	143	100

Mesleki gelişmeleri kütüphane hizmetlerine uygulamada gereksinim duyulan bilgi ve beceriyi artırmak (%73,4) ile iş yaşamlarında başarı, motivasyon ve mem-

nuniyeti arttırmanın (%71,3) kütüphanecilerin hizmet içi eğitime gereksinim duymalarının en önemli nedenleri olduğu anlaşılmaktadır. Kütüphanecilerin ancak küçük bir bölümünün (%25,9) hizmet içi eğitimin meslekte yükselmeye etkisi olduğunu düşünmesi ilgi çekici bir sonuçtur. Mesleki gelişmeleri yeterince izleyememe (%54,5), Bakanlık ve ilgili diğer birimlerin bu konudaki yetersizlikleri (%49) ve kişisel gelişim kaygıları (%46,9) kütüphanecilerin hizmet içi eğitim gereksinimlerinin diğer önemli nedenleri arasında yer almaktadır. Bu konuda üniversitede aldıkları eğitimin yetersizliği ciddi bir neden olarak görülmemektedir.

Kütüphanecilerin Hizmet İçi Eğitim Fırsatlarına Karşı Tutumları

Kütüphanecilerin hizmet içi eğitim fırsatlarına karşı sergiledikleri tutumlar ortaya konarak hizmet içi eğitime duyulan gereksinimin gerçekten içsel bir gereksinim olup olmadığı öğrenilmeye çalışılmıştır. Diğer bir deyişle, kütüphanecilerin hizmet içi eğitim gereksinimlerinin kişisel bir duygu ve düşünceden mi yoksa dışsal bir zorunluluktan mı kaynaklandığını belirlemek hedeflenmiştir. Tablo 8’de kütüphanecilerin hizmet içi eğitim fırsatlarına karşı sergiledikleri genel tutumlara ilişkin görüşleri sıralanmıştır.

Tablo 8: Kütüphanecilerin Hizmet İçi Eğitim Fırsatlarına Karşı Genel Tutumları

Hizmet içi eğitim fırsatlarına karşı kütüphanecilerin tutumları	Sayı	%
Her hizmet içi eğitime katılmaya çalışırım	88	61,5
İlgi çekici konularda hizmet içi eğitimlere katılmaya çalışırım	50	35,0
Hizmet içi eğitime yasal zorunluluk varsa katılırım	3	2,1
Hizmet içi eğitime yöneticimin zorlamasıyla katılırım	2	1,4
Hizmet içi eğitime katılmak istemem	0	0,0
Toplam	143	100,0

Araştırmaya katılan kütüphaneciler çok büyük oranda (%61,5) hizmet içi eğitime katılmaya çalışacaklarını ifade etmişlerdir. Hiçbir kütüphaneci hizmet içi eğitime katılmamayı düşünmemektedir. Hizmet içi eğitim etkinliklere yasal bir zorunluluk nedeniyle (%2,1) veya amir zoru ile katılma (%1,4) seçeneklerinin son derece düşük oranlarda işaretlenmiş olması kütüphanecilerin düzenlenecek hizmet içi eğitim etkinliklerine katılmada istekli olduklarını göstermektedir. Araştırmaya katılan kütüphanecilerin üçte ikine yakın bölümü (%61,5) gerçekleştirilecek her hizmet içi eğitim etkinliğine katılmaya çalışacağını belirtmiştir. Kütüphanecilerin hangi konuda olursa olsun her türden hizmet içi eğitime katıl-

ma eğiliminde olduklarını yansıtan bu veri, gereksinimin boyutunu bir başka açıdan ortaya koymaktadır. Yönetici zorlaması sonucu böyle bir eğitime katılacağını belirten sadece 2 kütüphanecinin olması, bu gereksinimin dışsal zorlama ile ilgisinin bulunmadığını göstermektedir.

Kütüphanecilerin kendileri için düzenlenecek hizmet içi eğitim etkinliklerine hangi nedenlerle katılmak istemeyebilecekleri de incelenmesi gereken bir konudur.

(Tablo 9): Kütüphanecilerin Hizmet İçi Eğitime Katılmayı İstememe Nedenleri

Nedenler	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Eğitim için harcama yapması gerekiyorsa	34	23,8	109	76,2	143	100
Konu ilgi çekici değilse ve konuyu yararlı bulmuyorsa	31	21,7	112	78,3	143	100
Ulaşım sorunu varsa	23	16,1	120	83,9	143	100
Hizmetlerde fazla bir şeyi değiştiremeyeceğini düşünüyorsa	19	13,3	124	86,7	143	100
Eğitimi verenleri yeterli bulmuyorsa	19	13,3	124	86,7	143	100
Yeterince zamanı yoksa	13	9,1	130	90,9	143	100
Yönetici engelleyici bir tutum takınırsa	11	7,7	132	92,3	143	100
Görevde yükselmeye bir yararı olmayacaksa	7	4,9	136	95,1	143	100

Araştırmaya katılan kütüphanecilere hangi nedenlerden dolayı hizmet içi eğitime katılmak istemeyecekleri sorulmuş, kütüphanecilerden elde edilen yanıtlar Tablo 9'da sıralanmıştır. Kütüphaneciler en çok (%23,8) ödenmesi gereken bir maliyetin bulunması halinde hizmet içi eğitime katılmayı istemediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca konunun ilgi çekici olmaması (%21,7) ve eğitim etkinliğinin gerçekleştirildiği yere ulaşımında sorun yaşanması olasılığı (%16,1) diğer önemli katılmama nedenleri olarak göze çarpmaktadır. Yöneticinin engelleyici tutum takınması (%7,7) ve görevde yükselmeye bir etkisinin olmayacağı düşüncesinin (%4,9) kütüphanecilerinin hizmet içi eğitime katılmamalarında en düşük oranlı nedenler olarak son sırada yer alması dikkat çekicidir. Bu durum kütüphanecilerin sözü edilen eğitim konusunda son derece istekli oldukları, kişisel bir beklenti içinde bulunmadıkları ve mesleki kaygılarla hareket ettikleri biçiminde yorumlanabilir. Mevcut hizmetlere olumlu bir etkisi olmayacağını düşünüyorsa hizmet

İç eğitim katılmayacağını ifade eden kütüphanecilerin oranı düşüktür (%13,3). Diğer bir deyişle kütüphanecilerin büyük bir kısmı hizmet içi eğitimler hizmetlere bir katkı sağlayamayacağını düşünseler bile bu durum eğitime katılma isteğini engellememektedir. Yine benzer bir yaklaşımla, eğitimi verenleri yeterli bulmanın (%13,3) hizmet içi eğitime katılmama nedeni olarak görülmediği söylenebilir.

Kütüphanecilerin Katıldıkları Hizmet İçi Eğitimler

Kütüphanecilerin hizmet içi eğitim gereksinimlerinin boyutunu anlayabilmek için daha önce katıldıkları hizmet içi eğitim etkinlikleri hakkındaki görüşlerini belirleyebilmek, bu hizmet içi eğitimlerin kütüphanecilerin beklentilerini ne kadar karşıladığını, öğrenilenlerin uygulamaya aktarılıp aktarılmadığını ortaya koymak son derece önemlidir.

(Tablo 10): Kütüphanecilerin Mesleki Yaşantıları Boyunca Katıldıkları Hizmet İçi Eğitim Sayıları

Hizmet içi eğitime katılma sayısı	Sayı	%
Hiç	19	13,3
Bir kaç	94	65,7
5-10	27	18,9
11 ve daha fazla	3	2,1
Toplam	143	100,0

Mesleki yaşantıları boyunca hiçbir hizmet içi eğitim etkinliğine katılmayan kütüphanecilerin oranı (%13,3) ile sadece birkaç kez katılanların oranının (%65,7) ulaştığı düzey %80’i bulmaktadır. Bu oran halk kütüphanelerinde çalışan kütüphaneciler için gerçekleştirilen hizmet içi eğitim etkinliklerinin yetersizliğini ve bu konudaki gereksinimin büyüklüğünü ifade etmektedir. %80 düzeyinde bir yetersizlik çok ciddi bir soruna işaret olarak değerlendirilebilir.

Araştırmada elde edilen bir başka veriye göre, son iki yılda yeterli sayıda hizmet içi etkinliğe katılan kütüphanecilerin oranı son derece düşük görünmektedir. Kütüphanecilerin yalnızca %7’si bu oranda bir eğitimden geçme olanağı yakalamıştır. Dört kütüphaneciden birinin son iki yılda hiçbir hizmet içi eğitime katılmaması önemli bir eksikliği dile getirmektedir.

Katıldıkları hizmet içi eğitim etkinliklerinde elde ettikleri bilgi ve becerileri uygulamaya tümüyle ya da kısmen aktardıklarını söyleyen kütüphanecilerin oranının %79,8'e ulaşması, alınan bu eğitimlerin yararlı ve gerekli olduğu biçiminde yorumlanabilir.

Kütüphanecilerin en büyük bölümü (%46,3) katıldıkları hizmet içi eğitim programlarının beklentilerini büyük ölçüde karşıladığını belirtmişlerdir. Buna karşın, bu eğitim etkinliklerinin beklentilerin çok azını karşıladığını belirtenlerin oranı (%44,6) azımsanmayacak düzeydedir. Bu oran bugüne kadar gerçekleştirilen hizmet içi eğitim etkinliklerine yönelik bir eleştiriyi de ifade etmektedir.

Hizmet İçi Eğitimin Yararları

Araştırmamızda kütüphanecilerin hizmet içi eğitimin bireysel ve kurumsal yararları konusundaki düşünceleri öğrenilerek, hizmet içi eğitimi yararlı görüp görmedikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu konuda elde edilen veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

(Tablo 11): Kütüphanecilere Göre Hizmet İçi Eğitimin Bireysel Yararları

	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bireysel yararlar						
Mesleki konularda kendine güveni artırır.	119	83,2	24	16,8	143	100
Motivasyon, başarı ve memnuniyeti artırır.	115	80,4	28	19,6	143	100
Mesleki yeterliliği artırır.	108	75,5	35	24,5	143	100
Görevde yükselmeye katkı sağlar.	48	33,6	95	66,4	143	100
Ücrette artış sağlar.	7	4,9	136	95,1	143	100
Bir yarar sağlamaz.	4	2,8	139	97,2	143	100
Hizmet içi eğitimin bireysel yararları	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Gelişmelerin hizmetlere yansıtılması kolaylaşır.	115	80,4	28	19,6	143	100
Kütüphanede çalışma verimliliği artar.	111	77,6	32	22,4	143	100
Kütüphanenin genel kalitesi artar.	96	67,1	47	32,9	143	100
Kütüphane yönetim sorunları azalır.	37	25,9	106	74,1	143	100
İşten ayrılmalar azalır.	10	7,0	133	93	143	100
Bir yarar sağlamaz.	3	2,1	140	97,9	143	100

Hizmet içi eğitimin kişisel düzeyde yararı konusunda kütüphaneciler olumlu düşünceye sahiptirler. Bu anlamda hizmet içi eğitimin bir yararı olmayacağını

düşünen kütüphanecilerin oranı son derece düşüktür (%2,8). Buna karşın, bu eğitimin mesleki kimlikte güven yaratacağı (%83,2), motivasyon, başarı ve memnuniyeti arttıracığı (%80,4) ve genelde mesleki yeterliliği arttıracığı (%75,5) düşüncesi yaygındır. Kütüphanecilerin, hizmet içi eğitimi ücretlere olumlu yansıyacak bir etkinlik olarak görmedikleri de (%49) anlaşılmaktadır.

Kütüphaneciler hizmet içi eğitimin kuruma ilişkin olası yararları konusunda da son derece olumlu düşünmektedirler. Böyle bir eğitimin yararı olmayacağını düşünen kütüphanecilerin oranı (%2,1) son derece düşüktür. Hizmet içi eğitimin kurumsal düzeyde sağlayacağı yararlar kütüphanecilere göre, “gelişmelerin hizmetlere daha kolay yansıtılması” (%80,4), “kütüphanelerdeki verimliliğin artması” (%77,6) ve “kütüphanenin genel niteliğinin yükselmesi” (%67,1) noktalarında yoğunlaşmaktadır.

Hizmet İçi Eğitimde Kurumsal Sorumluluk

Kütüphanecilerin gereksinim duydukları bilgi ve beceriyi sağlamada hangi kurumları sorumlu gördüklerini anlamak ve bu konudaki düşüncelerini öğrenmek, kütüphaneciler için hazırlanacak hizmet içi eğitim programlarının çerçevesini oluşturmada önemlidir.

(Tablo 12): Kütüphanecilere Göre Hizmet İçi Eğitim Konusunda Kurumların Sorumluluk Dereceleri

Kurumlar										
Sorumluluk dereceleri	Kültür ve Turizm Bakanlığı		İlgili diğer birimler		Mesleki dernekler		Üniversite		Belediye	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1. derece	127	88,8	7	4,9	10	7,0	9	6,3	7	4,9
2. derece	7	4,9	50	35,0	41	28,7	40	28,0	4	2,8
3. derece	1	0,7	33	23,1	58	40,6	42	29,4	7	4,9
4. derece	1	0,7	47	32,9	31	21,7	44	30,8	7	4,9
5. derece	7	4,9	6	4,2	3	2,1	8	5,6	118	82,5
Toplam	143	100	143	100	143	100	143	100	143	100

Tablo 12’ye göre kütüphaneciler hizmet içi eğitim konusunda Kültür ve Turizm Bakanlığı’nı açık bir biçimde (%88,8) birinci derecede sorumlu olarak görmektedirler. İkinci derecede Valilikler ile Kaymakamlıkları (%35) sorululuk sa-

hibi olarak düşünürlerken, bunu mesleki dernekler (%40,6) ve üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri (%30,8) izlemektedir. Bu konuda belediyeler henüz sorumlu olarak görülmemektedirler.

Hizmet İçi Eğitimin Unsurları

Kütüphanecilere uygulanacak bir hizmet içi eğitim programından yarar sağlamak için kütüphanecilerin hizmet içi eğitimde en çok önem verdikleri unsurları belirlemek gerekmektedir.

(Tablo 13): Kütüphanecilere Göre Hizmet İçi Eğitimin En Önemli Unsurları

Hizmet içi eğitimin en önemli unsurları	Önem derecesi									
	1. derece Sayı %	2. derece Sayı %	3. derece Sayı %	Hayır Sayı %		Toplam Sayı %				
Hizmet içi eğitim içeriğinin ilgi çekici ve gereksinimlere yönelik olması.	74 51,7	27 18,9	6 4,2	36 25,2	143	100				
Hizmet içi eğitimin zamanının uygun ve süresinin yeterli olması.	28 19,6	19 13,3	17 11,9	79 55,2	143	100				
Hizmet içi eğitim konularının teori-uygulama ilişkisinin dengeli olması.	26 18,2	41 28,7	23 16,1	53 37	143	100				
Hizmet içi eğitimi verecek eğiticilerin niteliğinin yeterli olması.	12 8,4	24 16,8	26 18,2	81 56,6	143	100				
Hizmet içi eğitimin gerçekleştirildiği yerin (şehir) ve kurumun (mekan) uygun olması.	10 7,0	16 11,2	17 11,9	100 69,9	143	100				
Hizmet içi eğitim programının yoğunluğunun dengeli olması.	4 2,8	6 4,2	7 4,9	126 88,1	143	100				
Hizmet içi eğitimin türü ve kullanılan yöntemlerin uygun olması.	3 2,1	4 2,8	16 11,2	120 83,9	143	100				
Hizmet içi eğitimin idari organizasyonunun iyi olması.	2 1,4	6 4,2	16 11,2	119 83,2	143	100				
Katılımcı sayısının uygun olması.	1 0,7	0 0,0	3 2,1	139 97,2	143	100				

Araştırmaya katılan kütüphanecilere göre hizmet içi eğitimin en önemli unsuru eğitim içeriğinin ilgi çekici ve gereksinimlere yönelik olmasıdır (%51,7). Kütüphaneciler ikinci derecede önemli unsur olarak, anlatılan konuların teori-uygulama ilişkisinin dengeli olmasını (%28,7) ve üçüncü derecede de eğitimcilerin niteliğinin yeterli olmasını (%18,2) belirtmişlerdir. Hizmet içi eğitimin verildiği yer, programın yoğunluğu, eğitim yöntemleri, organizasyon ve katılım sayısı önemli görülmemektedir.

Hizmet İçi Eğitimde Kütüphanecilerin Tercihleri

Kütüphanecilerin hangi konularda hizmet içi eğitime gereksinim duyduklarını, hangi hizmet içi eğitim türü ve yöntemlerini tercih ettiklerini, hizmet içi eğitimin yeri, sıklığı, süresi konusundaki düşüncelerini, eğitimin kim tarafından verilmesini istediklerini ve teori- uygulama ilişkisine yönelik eğilimlerini belirlemek kütüphaneciler için tasarlanacak bir hizmet içi eğitimden en çok yararı sağlamada son derece önemlidir.

(Tablo 14): Kütüphanecilerin Hizmet İçi Eğitim Almak İstedikleri Konular

Hizmet içi eğitim almak istenen konular	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kütüphane hizmetlerinde dijitalleştirme	92	64,3	51	35,7	143	100
Kütüphane işlem ve hizmetlerinin otomasyonu	79	55,2	64	44,8	143	100
Elektronik bilgi erişim	76	53,1	67	46,9	143	100
Halk kütüphanesi yönetimi	71	49,7	72	50,3	143	100
Yasal yapı (mevzuat)	70	49,0	73	51,0	143	100
İnternet ve bilgisayar kullanımı	66	46,2	77	53,8	143	100
Halkla ilişkiler ve pazarlama,	57	39,9	86	60,1	143	100
Personel yönetimi	57	39,9	86	60,1	143	100
İnsan psikolojisi	51	35,7	92	64,3	143	100
Proje yönetimi	50	35,0	93	65,0	143	100
Kataloglama, sınıflama, metadata	34	23,8	109	76,2	143	100
Kütüphane mimarisi ve iç tasarım	33	23,1	110	76,9	143	100
Okuma alışkanlığı	30	21,0	113	79,0	143	100

Araştırmaya katılan kütüphanecilerin en çok dijitalleştirme (%64,3), otomasyon (%55,2) ve elektronik bilgi erişim (%53,1) konularında hizmet içi eğitim almak istedikleri anlaşılmaktadır. Her üç konunun da bilişim alanıyla ilgili olması ve araştırmaya katılan kütüphanecilerin yarısından fazlası tarafından seçilmiş olması dikkat çekicidir. Kataloglama, sınıflama, metadata gibi teknik hizmetlere ilişkin konularda (%23,8), ayrıca kütüphane mimarisi (%23,1) ve okuma alışkanlığı konularında (%21) hizmet içi eğitime katılmak isteyen kütüphanecilerin oranı düşük görünmektedir. Kütüphanecilerin ilk üç sırada tercih ettikleri hizmet içi eğitim konuları onların mesleki gelişmeleri yakından izledikleri ve teknolojiye ilişkin değişimleri öğrenmek istediklerini göstermektedir. Bu tercih eğilimleri aynı zamanda, onların bu konularda yeterince bilgi ve beceriye sahip olmadıklarını da yansıtmaktadır.

Araştırmada elde edilen diğer bazı verilere göre;

Kütüphanecilerin en çok (%42,7) tercih ettikleri hizmet içi eğitim sıklığı “yılda iki”dir. Bir başka deyişle, kütüphaneciler sık aralıklarda hizmet içi eğitimi tercih etmektedirler. Hizmet içi eğitimin tekrar edileceği zaman sıklığı arttıkça o hizmet içi eğitimin tercih edilme oranı da artmaktadır. Kütüphaneciler 2 yılda 1 kez ve daha az biçimde gerçekleştirilecek hizmet içi eğitimi sayısal olarak uygun görmemektedirler.

Kütüphanecilerin büyük çoğunluğu (%90,3) hizmet içi eğitimin üç günden az olmaması gerektiğini düşünmektedirler. Hizmet içi eğitim süresinin en az “5 gün ya da daha fazla” olmasını isteyen kütüphanecilerin oranının %65,8’e ulaşması da dikkat çekicidir. Hizmet içi eğitimin süresinin 1-2 gün olmasını tercih eden kütüphanecilerin oranı sadece %9,8’dir. Kütüphaneciler tarafından en çok (%40,6) tercih edilen hizmet içi eğitim süresi “beş gün”dür.

Araştırmaya katılan kütüphanecilerin büyük çoğunluğu hizmet içi eğitimde eğitici olarak Bakanlık personelinin çok, üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerindeki öğretim elemanları (%74,1) ile halk kütüphanelerinde çalışan deneyimli yönetici ve kütüphanecileri (%71,3) tercih etmektedirler. Bakanlık personelinin eğitici olarak tercih edilme oranının düşük olması hizmet içi eğitim planlamasında dikkat edilecek unsurlardan biri olmalıdır.

Kütüphanecilerin büyük bir çoğunluğu (%62,2) hizmet içi eğitimin içeriğinde kuram ve uygulamanın eşit ağırlıkta olmasını tercih etmektedirler. Uygulama ağırlıklı eğitimi tercih edenlerin oranı %34,3 iken, kuram ağırlıklı hizmet içi eğitim içeriğinin sadece %0,7 oranında tercih edilmiş olması yine olası hizmet içi eğitim planlarında dikkate alınması gereken önemli bir konudur.*

* Ele alınan konuda daha ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Karadeniz, 2008.

Sonuç ve Öneriler

“Türkiye’de halk kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin, hizmet içi eğitime neden gereksinim duyduklarını, bu gereksinimlerin boyutunu, özelliklerini ve nasıl bir hizmet içi eğitim istediklerini ortaya koymak” amacıyla, gerçekleştirdiğimiz çalışma sonucunda elde edilen sonuçlar şöyle sıralanabilir.

1. Kütüphanecilerin büyük çoğunluğu beş yıl ve daha fazla bir süredir halk kütüphanelerinde çalışmaktadır. Dolayısıyla, halk kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin meslekte deneyimli oldukları söylenebilir.
2. Kütüphanecilerin üniversitede edindikleri mesleki bilgi ve beceriler, halk kütüphanesinde işe başladıklarında genelde yeterli olmaktadır.
3. Kütüphaneciler halk kütüphanelerinin ve bu kütüphanelerde çalışan kütüphanecilerin mevcut rollerinin gelecekte değişeceğini düşünmektedirler.
4. Kütüphaneciler mesleki gelişmeleri kendi olanakları ile yeterince izleyememektedirler. Kütüphanecilerin mesleki gelişmeleri izleyememeleri, genelde bağlı olunan birimler tarafından mesleki gelişmeleri izlemeye olanak sağlanmaması, ekonomik yetersizlikler, işlerin yoğunluğu ve yöneticilerin bu konuya genelde önem vermemelerinden kaynaklanmaktadır.
5. Kütüphaneciler halk kütüphanelerinin çalışma alanı kapsamında olup gittikçe yaygınlaşan, güncel ve teknolojik nitelikli mesleki gelişmeleri yeterince izleyememekte buna karşın genel ve geleneksel sayılabilecek konulardaki gelişmelerden haberdar olmaktadır.
6. Kütüphanecilerin mesleki gelişmeleri izleyip, yeniliklerden haberdar olmaları bu yenilikleri uygulamaya aktarmaları için her zaman yeterli olamamaktadır. Kütüphaneciler genelde halk kütüphaneleri ile ilgili yenilikleri çalıştıkları kütüphanelerde tam anlamıyla uygulayamamaktadırlar. Kütüphaneciler mesleki gelişmeleri uygulamaya aktaracak birtakım bilgi ve becerilere gereksinim duymakta, bu gereksinimler ise bağlı oldukları birimler (Bakanlık veya Valilik) tarafından sağlanamamaktadır.
7. Çalışmamıza ilişkin genel sonuçlardan birisi de kütüphanecilerin hizmet içi eğitime açık bir biçimde gereksinim duyduklarıdır. Kütüphaneciler hizmet içi eğitime mesleki gelişmeleri kütüphane hizmetlerine uygulamada gereksinim duyulan bilgi ve beceriyi artırma, iş yaşamında başarıyı, motivasyonu ve memnuniyeti yükseltme ve mesleki gelişmeleri izleyebilme nedenleriyle gereksinim duymaktadırlar. Kütüphaneciler hizmet içi eğitimin meslekte yükselmeye etkisi olduğunu düşünmemektedirler. Bir başka deyişle kütüpha-

neciler mesleki yükselmeye katkı sağlamasını hizmet içi gereksinim duyma açısından bir neden olarak görmemektedirler.

8. Hizmet içi eğitim etkinliklerine katılmada, kütüphaneciler için yasal bir zorunluluk ya da yönetici isteği/zorlaması değil, mesleki gelişmeleri izleme ve kütüphanelere uygulama istek ve eğilimleri belirleyici olmaktadır.
9. Hizmet içi eğitim için kütüphanecinin kişisel bütçesinden ödeme yapmak zorunda olması onun bu eğitime katılma isteğini engelleyen en önemli nedendir. Bunun dışında kütüphaneciler, içeriğini ilgi çekici ve yararlı bulmuyorsa hizmet içi eğitime katılmak istememektedirler. Hizmet içi eğitim alanına ulaşımında sorun yaşanması, kütüphaneciler tarafından eğiticilerin yeterli bulunmaması ve hizmet içi eğitimin mevcut hizmetlere olumlu etkisinin olmayacağına düşünülmesi hizmet içi eğitime katılma isteğini önemli ölçüde etkilememektedir. Yöneticinin engelleyici tutum takınması ve bu türden eğitim etkinliğinin görevde yükselmeye bir katkısının olmayacağı düşüncesi de kütüphanecilerin hizmet içi eğitime katılmalarında önemli nedenler olmamaktadır. Kısaca kütüphanecilerin hizmet içi eğitim konusunda son derece istekli oldukları kişisel bir beklenti içinde bulunmadıkları ve mesleki kaygılarla hareket ettikleri söylenebilir.
10. Kütüphanecilerin mesleki yaşantıları boyunca katıldıkları hizmet içi eğitim etkinliği sayısı son derece düşüktür. Gerek mesleki yaşantıları boyunca gerekse son iki yılda hiç bir eğitim etkinliğine katılmayan kütüphanecilerin bulunması son derece olumsuz bir durumu ifade etmektedir.
11. Bu güne kadar katıldıkları hizmet içi eğitim etkinlikleri kütüphanecilerin beklentilerini yarı yarıya karşılamıştır. Bu etkinliklerin kütüphaneci beklentilerini “tamamen karşılama” ya da “hiç karşılamama” durumu genelde söz konusu olmamaktadır.
12. Kütüphaneciler mesleki yaşantıları boyunca katıldıkları hizmet içi eğitim etkinliklerinde elde ettikleri bilgi ve becerileri uygulamaya kısmen aktarabilmişlerdir. Bir başka deyişle, onlar sözü edilen eğitim etkinliklerinin genelde yararlı olduklarını düşünmektedirler.
13. Kütüphaneciler hizmet içi eğitimin hem bireysel hem de kurumsal açıdan yararlı olduğunu düşünmektedirler. Onlara göre mesleki konularda kendilerine olan güveni arttırması, motivasyon, başarı ve memnuniyeti geliştirmesi ve mesleki yeterliliği güçlendirmesi en önemli bireysel yararlardır. Görevde yükselmeye katkı ve ücrette artış sağlaması kütüphaneciler tarafından birey-

sel yarar olarak görülmemektedir. Kütüphanecilere göre, gelişmelerin hizmetlere yansıtılmasını kolaylaştırması, kütüphanede çalışma verimliliğini artırması ve kütüphanenin genel kalitesini olumlu anlamda etkilemesi hizmet içi eğitimin başlıca kurumsal yararlarıdır. Kütüphaneciler hizmet içi eğitimin işten ayrılmaları azaltacak bir etkisi bulunduğunu düşünmemektedirler.

14. Kütüphanecilere göre kendilerine yönelik hizmet içi eğitimlerini gerçekleştirme de birinci derecede sorumluluk Kültür ve Turizm Bakanlığı’na aittir. Onlar, Valilikler ve mesleki dernekleri bu konuda diğer sorumlu kurumlar olarak görmektedirler.
15. İçeriğinin ilgi çekici ve gereksinimlere yönelik olması kütüphaneciler için hizmet içi eğitimin en önemli unsurudur. Bunun dışında, kütüphaneciler hizmet içi eğitimde anlatılan konuların teori-uygulama dengesine ve eğiticilerin yeterli olmasına önem vermektedirler. Hizmet içi eğitimin verildiği yer, programın yoğunluğu, eğitim yöntemleri, organizasyonun niteliği ve katılımcı sayısı kütüphanecilere göre hizmet içi eğitimin önemli unsurları arasında yer almamaktadır.
16. Kütüphanecilerin hizmet içi eğitim konuları açısından tercihleri dijitalleştirme, otomasyon ve elektronik bilgi erişim gibi teknolojik konularda yoğunlaşırken, kataloglama, sınıflama, okuma alışkanlığı gibi geleneksel konularda fazla istekli görünmemektedirler.
17. Kütüphaneciler hizmet içi eğitim sıklığının yılda iki kez ve süresinin de üç günden az olmamasını istemektedirler. Onlar bu etkinliklerde eğitimci olarak öncelikle üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerindeki öğretim elemanlarını, daha sonra halk kütüphanelerinde çalışan deneyimli yönetici ve kütüphanecileri tercih etmektedirler. Hizmet içi eğitimde kuram ve uygulamanın eşit ağırlıkta olması kütüphaneciler tarafından tercih edilen bir başka unsurdur.

Yukarıda ayrıntısı ile sıralanan sonuçlara dayanarak şu genel belirlemeyi yapmak olanaklıdır: ***Kütüphaneciler hizmet içi eğitime çok ciddi biçimde gereksinim duymaktadırlar.*** Konunun çeşitli boyutları bu açık ve genel sonucu değiştirmemekte, tam tersine desteklemektedir.

Çalışmada elde edilen sonuçlara dayanarak şu öneriler sunulabilir:

1. Sorumlu birim olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı ve alt birim olarak da Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, kütüphanecilerin hizmet içi eği-

tim gereksinimlerini karşılamayı halk kütüphanesi politikasının en önemli parçalarından birisi olarak görmelidir. Bakanlık, bu yaklaşım çerçevesinde kütüphanecilerin hizmet içi eğitimlerini sistematik ve düzenli bir biçimde gerçekleştirmelidir. Bunun yanı sıra sorumlu birimlerin, diğer kurum ve kişilerden gelen hizmet içi eğitim projelerine karşı da açık olmaları ve bu yönde teşvik edici davranmaları kütüphanecilerin hizmet içi eğitimlerine büyük yarar sağlayacaktır.

2. Halen, kütüphanecilerin de hizmet içi eğitimlerini gerçekleştirme sorumluluğuna sahip olan Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü'nün görev alanı ve iş yükü çok fazladır. Gerek bu nedenle gerekse verimlilik ve uygulama kolaylığı açısından Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü içinde oluşturulacak ve hizmet içi eğitim sorumluluğunu üstlenecek bir birim örgütlenmesi daha etkili olacaktır. Bunun yanında Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan Mevzuat, Koordinasyon ve Eğitim Şubesi'nin yukarıda söz edilen öneri çerçevesinde yeniden değerlendirilmesi yerinde olacaktır.
3. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'nün bütçe hesaplamalarında hizmet içi eğitim etkinlikleri için yeterli pay ayrılmalıdır.
4. Bakanlık ve Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, kütüphanecilere hizmet içi eğitim verecek eğiticilerin seçiminde titiz davranmalı, alanında uzman kişilerden yararlanmalıdır.
5. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'nün kütüphanecilerin hizmet içi eğitimlerini gerçekleştirme sorumluluğunu doğrudan tanımlayan ve düzenleyen mevzuat yeniliği yapılmalıdır.
6. Halk kütüphanelerinin gelecekteki rolleri düşünüldüğünde gerek Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerinin gerekse halk kütüphaneleri ile ilgili birimlerin eğitim programlarını zaman zaman gözden geçirmeleri yerinde olacaktır.
7. Kültür ve Turizm Bakanlığı, gerek mesleki yayınlar çıkartarak gerekse mevcut mesleki yayınlara kütüphanecilerin rahatça erişebilmesini sağlayarak, ayrıca ücretli veya ücretsiz seminer, panel, konferans gibi mesleki toplantılara kütüphanecilerin katılımını sağlayarak kütüphanecilerin mesleki gelişmeleri izleyebilmelerine olanak sağlamalıdır. Ayrıca mesleki gelişmeleri izleyebilmek isteyen kütüphaneciler için iş yükü hafifletilmeli ve uygun zaman yaratılmalıdır. Kütüphane yöneticileri hizmet içi eğitimin önemi konusunda bilgilendirilmelidirler.

8. Kütüphanecilere, kütüphanelerdeki geleneksel hizmetlere ilişkin olanlardan çok, bilgi ve iletişim teknolojileri gibi alanlardaki güncel gelişmeleri izleme ve yenilikleri çalıştıkları kütüphanelerde uygulama olanağı sağlanmalıdır. Sözü edilen bu olanağın sağlanması kütüphanecilerin bilgi, beceri, başarı ve motivasyonlarını arttıracaktır.
9. Hizmet içi eğitim etkinliklerine katılmanın, kütüphanecinin meslekte yükselmesine katkı sağlayacağı düzenlemeler gerçekleştirilmelidir.
10. Halen halk kütüphanelerinde çalışan ve bugüne kadar hiç hizmet içi eğitim almamış kütüphaneciler saptanarak, öncelikle onlar eğitimden geçirilmelidir.
11. Kütüphanecilere yönelik hizmet içi eğitim yılda 2 kez 3-5 gün süre ile düzenlenmelidir. Bu eğitimlerde üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerindeki öğretim elemanları ile halk kütüphanelerinde çalışan deneyimli yönetici ve kütüphanecilerden yararlanılmalıdır. Kütüphanecilerin gereksinimlerine uygun olarak seçilen hizmet içi eğitim konularında teori uygulama ilişkisi dengeli olmalıdır.
12. Üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri halk kütüphanelerine ve kütüphanecilerine yönelik dersleri içerik ve süre olarak uygun hale getirmeli ve zaman zaman gözden geçirmelidir.
13. Kütüphanecilerin hizmet içi eğitimine ilişkin modeller geliştirilmeye ve uygulanmaya çalışılmalıdır.

Türkiye’de halk kütüphaneleri alanında bir çok sorunun varlığı bilinmektedir. Hizmet içi eğitim, kütüphanelerde personel sorununa ilişkin bir ayrıntı gibi görünmesine karşın temel sorunların çözülmesinde dikkate alınması gereken bir parçadır. Bu kütüphanelerde hizmetin niteliği büyük ölçüde bu hizmeti veren personelin niteliğine bağlıdır. Böyle bakıldığında olumsuz koşullar içinde hizmet vermeye çalışan Türk halk kütüphanelerinde hizmet içi eğitim gözden kaçırılması gereken çözüm noktalarından birisidir.

Kaynakça

- Açıkalm, Ş. Ş. (1991). Özel kamu kuruluşlarında hizmet içi eğitimin engelleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (6), 111-119.
- Aras, F. (1991). *Türkiye’de kamu kesminde hizmet içi eğitim ve T.C Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü uygulaması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü.

- Aytaç, T. (2000). Hizmet içi eğitim kavramı ve uygulamada karşılaşılan sorunlar. *Milli Eğitim Dergisi*, (147) 25.05.2006 tarihinde <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/147/aytac.htm>. adresinden erişildi.
- Barkurt, M. Y. (1990). Kamu kesminde hizmet içi eğitim. *Jeoloji Mühendisliği Dergisi*. (37), 87-90. 11.11.2006 tarihinde <http://www.jmo.org.tr> adresinden erişildi.
- Başaran, İ. E. (1989). *Eğitim yönetimi*. 2. bs. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Cervantes, C. (1996). Eğitim-verimlilik ilişkisi. *MESS Mercek*. Ankara: Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası.
- Cevizbaş, R. (2002). *Hizmet içi eğitim ve Türk merkezi yönetimindeki uygulaması*. Ankara: Nobel.
- Çelik, A. (1998). Uzaktan eğitim ve kütüphanecilik. *Türk Kütüphaneciliği*, 12 (2), 104-109. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Demirel, Ö. (1993). *Eğitim terimleri sözlüğü: İngilizce-Türkçe/Türkçe-İngilizce*. Ankara: USEM.
- Gül, H. (2000). Türkiye’de kamu yönetiminde hizmet içi eğitim. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (3). 05.10.2006 tarihinde <http://www.sbe.deu.edu.tr/Yayinlar/> adresinden erişilmiştir.
- Gürdal, O. (2000). Yaşamboyu öğrenme etkinliği “Enformasyon Okuryazarlığı”. *Türk Kütüphaneciliği*, 14 (2), 176-187.
- Holt, İ. ve Kızılaslan, D. (2004). *Kütüphanecilikte sürekli eğitim uygulamaları ve Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi örneği*. 11.12.2006 tarihinde <http://eprints.rclis.org/archive/00003064/> adresinden erişilmiştir.
- Karadeniz, Ş. (2008). *Türkiye’de halk kütüphanecilerinin hizmet içi eğitim gereksinimleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Khamadi S.I.D. (1994). A proposal for change at Moi University library: Staff development, training and promotion. *New Library World*, 95 (6), 18-23.
- Mantar, E. (2003). *Kütüphanecilikte sürekli eğitim: Ankara’da bulunan üniversite kütüphaneleri üzerine bir inceleme*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Morgan, S. (1997). Future academic library skills: what will they be?. *Competencies for the twenty-first century içinde*. Munchen: K.G. Saur,
- Nicholson, F. (1993). Issues in continuing education. *Continuing professional education and IFLA: past, present, and a vision for the future...içinde*. Edited by B.Woolls. Munchen: K.G. Saur.

- Oğuzkan, F. (1974). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Özel, N. (2007). *Üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin eğitim gereksinimleri üzerine bir araştırma*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Pollack, M. ve Brown, K. (1998). *Learning and transitions in the careers of librarians*. 14.01.2007 tarihinde <http://www.ifla.org/IV/ifla63/63polm.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Ramaiah, C. ve Moorthy, A.L., (2002). The impact of continuing education programmes on library and information science professionals. *Library Review*, 51 (1), 24-31.
- Sacchanand, C. (2000) *Workplace learning for information professionals in a changing information environment*. 15.09.2007 tarihinde <http://www.ifla.org/IV/ifla66/papers/109-136e.htm> adresinden erişilmiştir.
- Swarna, T., Prakasan, E. R. ve Kumar, V. (2000). *Librarianship today: challenges and changes*. 10.12.2006 tarihinde <http://eprints.rclis.org/archive/00003046/01/pdf.pdf> adresinden erişildi.
- Taymaz A.H., (1997). *Hizmet içi eğitimde kavramlar, ilkeler, yöntemler*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Tınaz, P. (2000). *Organizasyonlarda etkili öğrenme stratejileri*. İstanbul: Mess.
- Trotta, M. (1995). *Successful staff development: a how-to-do-it manual*. New York: Neal Schuman.
- Tutum, C. (1979). *Personel yönetimi*. Ankara: TODAİE.
- Uçak, N. (1995). Kütüphanecilikte sürekli eğitim. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 12 (1-2), 207-216.
- Wormell, I. (1993). Expanding professional horizons: the challenge of fid in the 1990s. *Continuing Professional Education and IFLA: Past, Present and a Vision for future* içinde. Ed. by B. Woolls. München: K.G. Saur.
- Yılmaz, B. (2008). Türkiye’de halk kütüphaneleri bölge seminerleri: iyi uygulama örneği olarak bir deneyimin değerlendirilmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 22 (1), 107-128.
- Yücel, T. (1989). TODAİE’de hizmet içi eğitim. *Amme İdaresi Dergisi*, (1), 123-128.

Summary

The goal of the study is to find out why the public librarians need for inservice training, the extent of their needs, qualifications and what kind of an in-service training they need. Therefore, the hypothesis of the study is “Since the librarians who work for public libraries in Turkey can not follow the professional developments and they do not have enough knowledge and experience to apply those developments into their fields and The Ministry and the department’s support they work for is not enough, they need the in-service training”. To collect the data for the study, a questionnaire was applied to the staff working as librarian, vice-manager and manager who graduated from librarianship departments of the universities and working for the public libraries in Turkey. The universe of the study comprises only the graduates of Departments of Information Management who work as librarians, vice directors and directors in the public libraries of the Ministry of Culture and Tourism. The number of graduates are 80 directors / vice directors and the 243 librarians out of 323. In the research, 106 librarians, 37 directors / vice directors are exemplified out of the total number of 143 graduates of Department of Information Management. The questionnaire was applied between January and February 2008.

In the light of the findings from the study, it came out the majority of the libraries which the study examines need in-service training programs. Other findings can be summarized as: The librarians’ skills and knowledge they get during university education were usually enough when they started to work in libraries. Even though the librarians thought that in-service training are beneficial individually and institutionally, the numbers of in-service training activities are not very many. Most librarians are not eager to get in-service training simply because they must pay the cost of training themselves. Librarians can not follow the developments in their field adequately. Librarians prefer in-service training more in the sphere such as; digitalization, automation and electronic information communication. When we take the findings of the study we recommend that the Ministry and its General Directorate of Libraries and Publications organize in-service training more often. Furthermore, we suggest that in-service training regulation be upgraded to include promotional benefits and rights for librarians who successfully complete their training.